

Optimalisering verlof na geboorte kind

Optimalisering verlof na geboorte kind

UITGEBRACHT AAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

NR.1 - FEBRUARI 2018

Sociaal-Economische Raad

De Sociaal-Economische Raad (SER) adviseert het kabinet en het parlement over de hoofdlijnen van het te voeren sociaal en economisch beleid en over belangrijke wetgeving op sociaal-economisch terrein. Ook is de SER betrokken bij de uitvoering van enkele wetten.

De SER is in 1950 bij wet ingesteld. Zitting in de SER hebben vertegenwoordigers van ondernemers en van werknemers, en kroonleden (onafhankelijke deskundigen). De raad is een onafhankelijk orgaan dat door het gezamenlijke Nederlandse bedrijfsleven wordt gefinancierd.

De SER wordt bij de uitvoering van zijn functies bijgestaan door een aantal vaste en tijdelijke commissies. Enkele vaste commissies zijn onder bepaalde voorwaarden ook zelfstandig werkzaam.

Actuele informatie over de samenstelling en de werkzaamheden van de SER en zijn commissies, persberichten en het laatste nieuws zijn te vinden op de website van de SER. Ook alle adviezen die sinds 1950 zijn verschenen, zijn daar te vinden. Adviezen van de laatste jaren zijn ook in gedrukte vorm verkrijgbaar. Het SERmagazine brengt maandelijks nieuws en achtergrondinformatie over de SER, de overleconomie en belangrijke sociaal-economische ontwikkelingen.

Sociaal-Economische Raad
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK Den Haag
T 070 3499 499
E communicatie@ser.nl
www.ser.nl

©2018, Sociaal-Economische Raad

Alle rechten voorbehouden

Overname van teksten is toegestaan onder bronvermelding

Inhoudsopgave

Advies		7
Bijlagen		15
1	Motie van de leden Van Kent en Jasper van Dijk	15
2	Samenstelling Ad-hoccommissie Werken en Leven in de Toekomst (WLT)	17

Advies

Aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
De heer drs. W. Koolmees
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

BETREFT Nadere bevindingen optimalisering verlof na geboorte kind

DEN HAAG 16 februari 2018 E-MAIL i.koopmans@ser.nl
ONS KENMERK 18.20178 TOESTELNUMMER 070 3499 529
BIJLAGE(N)

Geachte heer Koolmees,

In zijn advies *Een werkende combinatie. Advies over het combineren van werken, leren en zorgen in de toekomst*¹ heeft de Sociaal-Economische Raad aangekondigd verder te gaan met de voorgestane optimalisering van het verlof in het eerste jaar na de geboorte van een kind. Hij heeft zich hierover in de afgelopen tijd gebogen en stelt u hierbij graag op de hoogte van zijn bevindingen. Daarbij betreft hij het voor-nemen in het regeerakkoord om het door de werkgever (door)betaalde kraamverlof bij geboorte te verlengen met drie dagen en aanvullend kraamverlof van vijf weken (met uitkering UWV) te introduceren.

De raad komt met deze brief ook tegemoet aan de wens van de Tweede Kamer om het nadere advies van de SER omtrent de optimalisering te mogen ontvangen.²

Noodzaak van het aanpassen van verlof na geboorte kind

De raad constateert in zijn advies *Een werkende combinatie* dat het eerste jaar na de geboorte van het kind een cruciale fase is, gezien zowel vanuit het arbeidsmarkt-perspectief van de ouders als vanuit het perspectief van de ontwikkeling en het wel-zijn van het jonge kind. In het eerste jaar na de geboorte van een kind maken ouders

1 SER (2016) *Een Werkende Combinatie. Advies over het combineren van werken, leren en zorgen in de toekomst*, advies uitgebracht aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in oktober 2016.

2 Motie van de leden Van Kent en Jasper van Dijk (21 juni 2017) aangenomen door de Tweede Kamer voor het zomer-reces van 2017. In deze motie constateren de indieners dat de SER in het advies *Een werkende combinatie* heeft aangekondigd nader advies uit te brengen over het ouderschapsverlof; verzoekt de regering, de SER te vragen naar de stand van zaken van dit advies en voorts te verzoeken het advies over ouderschapsverlof zo spoedig mogelijk naar de Kamer te sturen. Zie bijlage 1.

keuzes voor arbeids- en zorgpatronen, die in het vervolg van de loopbaan grosso modo gehandhaafd blijven.

De raad stelt vast dat het optimale design van de verlofregelingen nog niet is bereikt. Er is nog steeds een omvangrijke groep die wel behoefte heeft aan verlof maar er geen gebruik van kan maken. Vrouwen nemen bovendien vaker en meer verlof op dan mannen. Verder constateert de raad in het advies dat het verlof-instrument vooral wordt ingezet binnen de Nederlandse context van werken in deeltijd. Ook het ouderschapsverlof wordt parttime gebruikt. De institutionele vormgeving van het verlof maakt dit ook mogelijk. Vanwege deze overwegingen constateerde de raad in het advies *Een werkende combinatie* dat het verlof aanpassing behoeft.

Doelstellingen aanpassing verlof

Volgens de raad is een belangrijke doelstelling bij aanpassing van verlofregelingen het verder bevorderen van de arbeidsparticipatie van vrouwen, het verbreden van de keuzemogelijkheden voor het combineren van arbeid en zorg en het vergroten van de variëteit aan arbeidspatronen.³

Een andere doelstelling betreft de ontwikkeling van het jonge kind: verlof kan een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van kinderen door in het eerste levensjaar continuïteit en stabiliteit in de zorg te bieden. In het SER-advies *Gelijk goed van start* is erop gewezen hoe belangrijk de eerste levensjaren zijn voor de ontwikkeling van het kind.

Verder stelt verlof vaders in staat om na de geboorte van het kind meer te gaan zorgen. Dit kan van belang zijn voor de ontwikkeling van het kind, maar ook voor een gelijkere verdeling van arbeid en zorg tussen mannen en vrouwen. Wanneer meer vaders het verlof beter benutten, stimuleert dit een evenwichtige verdeling van de zorgtaken tussen ouders. Hierdoor kan er ook meer tijd voor vrouwen vrijkomen om actief te zijn op de arbeidsmarkt. Dit uiteraard in het bredere kader van – flexibele – arbeidstijden, beschikbaarheid – betaalbare – kinderopvang en mogelijkheden via een zich ontwikkelende markt voor persoonlijke dienstverlening.

Vanwege bovengenoemde doelstellingen heeft de raad in het advies gepleit voor optimalisering van (opname van) het verlof na de geboorte van een kind door het gebruik van het verlof in het eerste jaar na geboorte te stimuleren, de keuzemoge-

³ Zie voor doelstellingen en effecten van verlof op arbeidsparticipatie: SER (2016) *Een werkende combinatie, deel I Samenvatting en visie*.

lijkheden voor ouders (zowel vaders als moeders) in het eerste jaar te verruimen en de regelingen te vereenvoudigen en te integreren. Daarbij heeft de raad een aantal richtinggevende voorwaarden benoemd. Het gebruik van het verlov zou zich meer moeten richten op waar het oorspronkelijk voor bedoeld is: de zorg voor het jonge kind.

Uitgangspunten bij aanpassing van verlov

De raad herkent in de concretisering van het verlov in het regeerakkoord de richting die hij eerder heeft bepleit. Voor vaders wordt het verlov na de geboorte van het kind verbeterd door een uitbreiding van de duur ervan en de invoering van een betaling. Tegelijkertijd constateert de raad dat de vormgeving ervan toch nog niet optimaal en toekomstbestendig is. Een belangrijke doelstelling, namelijk het bevorderen van de arbeidsparticipatie van vrouwen, wordt hiermee niet gediend; voor moeders worden de keuzemogelijkheden voor het combineren van arbeid en zorg niet vergroot. De raad plaatst tevens kanttekeningen bij de versnippering van de verschillende verlofregelingen en de wijze van financiering. Door de stapeling van regelingen blijft het een lappendeken, regelingen zijn bovendien qua voorwaarden en financiering verschillend en in de praktijk is het stelsel erg complex. Daarnaast leidt de voorgenomen wijze van financiering tot een eenzijdige lastenverzwaring voor werkgevers en daarmee tot een afbreuk van draagvlak van de beoogde regeling. Een dergelijke financiering doet ook geen recht aan het maatschappelijke belang en de maatschappelijke baten. Dat pleit ervoor in de financieringsregeling de overheidsverantwoordelijkheid tot uiting te laten komen. Een dergelijke verantwoordelijkheid valt vanuit het algemeen belang met het oog op inverdieneffecten (bijvoorbeeld hogere arbeidsparticipatie van vrouwen) en substitutie-effecten (bijvoorbeeld besparingen op volledige dagopvang in het eerste jaar) te rechtvaardigen.

Naar het oordeel van de raad verdient het aanbeveling om een aantal regelingen te integreren, de verlofmogelijkheden niet alleen voor mannen maar ook voor vrouwen te verbeteren, en een financieringswijze in te voeren die recht doet aan een verdeling van de verantwoordelijkheden en lasten. Hierdoor zou een meer eigentijdse, genderneutrale/geëmancipeerde en eenvoudigere regeling tot stand kunnen komen. Tegen die achtergrond legt de raad hierna een aantal concrete voorstellen voor.

Voorstel voor aanpassing verlofregelingen na geboorte kind

Een eerste belangrijke stap is volgens de raad een vereenvoudiging van regelingen, waarbij een aantal bestaande regelingen (ouderschapsverlov, kraamverlov en aanvullend kraamverlov c.q. partnerverlov) wordt geïntegreerd in een regeling ouder-

schapsverlof⁴. Bij deze geïntegreerde regeling wordt uitgegaan van de duur van het huidige ouderschapsverlof; dat wil zeggen een individueel en niet-overdraagbaar recht van 26 maal de arbeidsduur per week.

Om het gebruik van het ouderschapsverlof voor beide ouders/verzorgers met jonge, thuiswonende kinderen te stimuleren, zal voor een deel van het ouderschapsverlof een betaling worden geïntroduceerd; de duur van deze betaling wordt berekend naar analogie van de duur van het verlof, met een maximum van 6 weken. Een belangrijke voorwaarde bij de hoogte van de betaling is dat hiervan een positief effect uitgaat op het gebruik van het verlof en op de arbeidsparticipatie. Ook dient daarbij rekening te worden gehouden met het gebruik van verlof door mensen met lage inkomens. Recente ontwikkelingen in verschillende bedrijven laten daarnaast zien dat er aanvullende afspraken over de duur en de betaling van het verlof worden gemaakt.

Om voor het betaalde verlof in aanmerking te komen, zou kunnen gelden dat het door beide partners binnen een bepaalde periode na geboorte van het kind (bijvoorbeeld binnen 26 weken) wordt opgenomen en dat partners na de geboorte in de gelegenheid worden gesteld om voor hun kind te zorgen. Een andere voorwaarde betreft de volgtijdelijkheid of complementariteit bij opname. Dit dient nog nader te worden onderzocht, onder meer ook op gevolgen voor de uitvoering van de regeling.

Een tweede stap is dat de financiering van het betaalde verlof plaatsvindt uit de algemene middelen, zoals de raad eerder heeft bepleit.

De raad meent dat in het licht van het regeerakkoord nu reeds de stap genomen zou moeten worden om het voorgenomen verlengde en aanvullende kraamverlof langs bovenstaande lijnen vorm te geven, de facto te integreren in een regeling ouderschapsverlofen te financieren uit de algemene middelen. Vervolgens meent de raad dat als vervolgstap het betaalde ouderschapsverlof naar moeders kan worden uitgebreid, mede in het kader van het bevorderen van een – blijvend – hogere arbeidsparticipatie van vrouwen.

Op langere termijn kan, kijkend naar een evaluatie van beoogde effecten, de duur van de betaling van het verlof opnieuw worden gezien. Bij deze evaluatie dienen de participatie-effecten in beschouwing te worden genomen, evenals de ontwikkeling

4 Het zwangerschaps- en bevallingsverlof en het calamiteitenverlof blijven in huidige vorm gehandhaafd.

in het gebruik van het verlof. Daarbij kunnen ook de mogelijke ontwikkelingen in het Europese beleid op het terrein van arbeid en zorg worden betrokken. De Europese Commissie heeft een betaald ouderschapsverlof van 16 weken voorgesteld. Tegen de achtergrond van de veranderingen op de arbeidsmarkt en de toenemende diversiteit in arbeidsrelaties dient ook te worden nagegaan of alle werkenden voldoende zijn toegerust om arbeid en zorg te combineren. De raad acht het ook op langere termijn van belang dat aan de toekomstbestendigheid van de verlofregelingen wordt gewerkt. De contouren zoals geschetst in deze brief vormen een eerste aanzet daartoe.

Tot slot

De raad realiseert zich dat hij met het bovenstaande een alternatieve benadering heeft voorgesteld. U heeft aangegeven sociale partners te zullen betrekken bij de invulling. Met het oog op optimalisering van het verlof na de geboorte van een kind, adviseert de raad u dit voorstel te betrekken bij de uitwerking van het voorne- men in het regeerakkoord en dit nader met sociale partners te bespreken.

Met vriendelijke groet,

Mariëtte Hamer
voorzitter SER

V.C.M. Timmerhuis
algemeen secretaris

Bijlagen

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2016–2017

34 719

EU-voorstel: Richtlijn evenwicht tussen werk en privéleven COM (2017) 253

Nr. 5

MOTIE VAN DE LEDEN VAN KENT EN JASPER VAN DIJK

Voorgesteld 21 juni 2017

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de SER in het advies «Een werkende combinatie» heeft aangekondigd nader advies uit te brengen over het ouderschapsverlof;

verzoekt de regering, de SER te vragen naar de stand van zaken van dit advies en voorts te verzoeken het advies over ouderschapsverlof zo spoedig mogelijk naar de Kamer te sturen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Van Kent
Jasper van Dijk

Samenstelling Ad-hoccommissie Werken en Leven in de Toekomst (WLT)

Leden

Onafhankelijke leden

drs. M.I. (Mariëtte) Hamer (voorzitter)
 prof. dr. N. (Nicolette) van Gestel
 prof. dr. S. (Saskia) Klosse
 prof. dr. B. (Bas) ter Weel

Ondernemersleden

drs. A. (Alfred) van Delft
 (VNO-NCW/MKB-Nederland)
 G. (Guusje) Dolsma
 (VNO-NCW/MKB-Nederland)

Werknemersleden

S.F. (Sacha) Heemskerk LLM (VCP)
 mr. Z. (Zakaria) Boufangacha (FNV)
 J. (Jessica) van Ruitenburg (FNV)
 A.A. (Arend) van Wijngaarden (CNV)

Adviserend lid

prof. dr. ir. A. (Alice) de Boer (SCP)
 prof. dr. T. (Tanja) van der Lippe (Universiteit
 Utrecht)

Ministeriële vertegenwoordiger

mr. B. (Bas) Bijl (VWS)
 P.A.M. (Paul) van Dun (SZW)
 S.V. (Sabine) Kraus (OCW)

Secretariaat

dr. I. (Ivy) Koopmans
 mr. drs. T.D. (Tyche) Riemens

Plaatsvervangende leden

mr. A.P.M.G. (Ton) Schoenmaeckers

A.C. (Amerik) Klapwijk, MSc.
 C.E. (Catelene) Passchier

C. (Carolien) de Heer

M.M. (Maggie) Wissink ook Geerdink

Publicatieoverzicht

Algemeen

Publicaties van de SER verschijnen digitaal. Alle publicaties zijn te downloaden op onze website www.ser.nl. Sommige publicaties zijn in boekvorm te bestellen via communicatie@ser.nl. Van de adviezen verschijnt eveneens een Engelstalige samenvatting. Deze is te vinden op de webpagina van het desbetreffende advies en de Engelstalige website van de SER.

Adviezen

Advies optimalisering verlof na geboorte kind

2018, 22 pp., publicatienummer 18/01

Advies Toekomstgericht beroepsonderwijs - Deel 2 Voorstellen voor een sterk en innovatief beroepsonderwijs

2017, 130 pp., publicatienummer 17/09

Consumentengeschillen moeten sneller en eenvoudiger opgelost kunnen worden

2017, 26 pp., ISBN 978-94-6134-102-0, publicatienummer 17/08

Passie Gewaardeerd - Versterking van de arbeidsmarkt in de culturele en creatieve sector

2017, 114 pp., ISBN 978-94-6134-100-6, publicatienummer 17/07

Grenswaarde voor acrylamide

2017, 18 pp., ISBN 978-94-6134-099-3, publicatienummer 17/06

Governance van het energie- en klimaatbeleid

2017, 22 pp., ISBN 978-94-6134-098-6, publicatienummer 17/05

Leren en ontwikkelen tijdens de loopbaan - Een richtinggevend advies

2017, 112 pp., ISBN 978-94-6134-097-7, publicatienummer 17/04

Opgroeien zonder Armoede

2017, 166 pp., ISBN 978-94-6134-095-5, publicatienummer 17/03

Medezeggenschap Pensioen in Kleine Ondernemingen

2017, 30 pp., ISBN 978-94-6134-094-8, publicatienummer 17/02

Regionaal samenwerken: Leren van praktijken

2017, 116 pp., ISBN 978-94-6134-093-1, publicatienummer 17/01

Signalering Nieuwe wegen naar een meer succesvolle arbeidsmarktintegratie van vluchtelingen

2016, 116 pp., ISBN 978-94-6134-092-4, verkrijgbaar via www.ser.nl

Grenswaarde voor meelstof

2016, 20 pp., ISBN 978-94-6134-091-7, publicatienummer 16/09

Verkenning Mens en technologie - Samen aan het werk

2016, 164 pp., ISBN 978-94-6134-090-0, verkrijgbaar via www.ser.nl

Een werkende combinatie - Advies over het combineren van werken, leren en zorgen in de toekomst

2016, Deel I Samenvatting & Visie, 110 pp., ISBN 978-94-6134-089-4, publicatienummer 16/08

2016, Deel II Analyse, 242 pp., ISBN 978-94-6134-089-4, publicatienummer 16/08

Toekomstgericht beroepsonderwijs - Deel 1 Voorstellen ter versterking van de beroepsbegeleidende leerweg

2016, 66 pp., ISBN 978-94-6134-088-7, publicatienummer 16/07

Versnelling van verduurzaming van de veehouderij

2016, 48 pp., ISBN 978-94-6134-087-0, publicatienummer 16/06

Werken aan een circulaire economie: geen tijd te verliezen

2016, 100 pp., ISBN 978-94-6134-085-6, publicatienummer 16/05

Verkenning sociale infrastructuur kwetsbare groepen binnen de Participatiewet

2016, 42 pp., ISBN 978-94-6134-084-9, verkrijgbaar via www.ser.nl

Verkenning wettelijk minimumjeugdloon

2016, 86 pp., ISBN 978-94-6134-083-2, verkrijgbaar via www.ser.nl

Verkenning persoonlijk pensioenvermogen met collectieve risicodeling

2016, 102 pp., ISBN 978-94-6134-082-5, verkrijgbaar via www.ser.nl

TTIP - Transatlantic Trade and Investment Partnership

2016, 200 pp., ISBN 978-94-6134-080-1, publicatienummer 16/04

Snel en toegankelijk geschillen oplossen

2016, 20 pp., ISBN 978-94-6134-079-5, publicatienummer 16/03

Werk: van belang voor iedereen - Een advies over werken met een chronische ziekte

2016, 178 pp., ISBN 978-94-6134-078-8, publicatienummer 16/02

Gelijk goed van start: Visie op het toekomstige stelsel van voorzieningen voor jonge kinderen

2016, 186 pp., ISBN 978-94-6134-077-1, publicatienummer 16/01

Verkenning Arbeidsmarkt Culturele Sector

2016, 111 pp., verkrijgbaar via www.ser.nl

Leren in het hoger onderwijs van de toekomst

(Advies over de Strategische Agenda Hoger Onderwijs 2015 - 2025)

2015, 80 pp., ISBN: 978-94-6134-076-4, publicatienummer 15/06

De SER-agenda voor de Stad

2015, 124 pp., ISBN 978-94-6134-074-0, publicatienummer 15/05

Het Nederlandse stedenlandschap: impressies en achtergronden

Achtergronddocument bij het SER-advies Agenda Stad

2015, 84 pp., verkrijgbaar via www.ser.nl

Leren in het funderend onderwijs van de toekomst

2015, 28 pp., ISBN 978-94-6134-075-7, publicatienummer 15/04

Sociale ondernemingen: een verkennend advies

2015, 134 pp., ISBN 978-94-6134-073-3, publicatienummer 15/03

Rapporten

Nederlandse economie in stabiel vaarwater: een marco-economische verkenning
2013, 64 pp., ISBN 978-94-6134-052-8

Nieuwe EU-voorstellen Regulering en toezicht financiële sector
2010, 64 pp., ISBN 978-94-6134-006-1

CSED-rapport: Naar een integrale hervorming van de woningmarkt
2010, 124 pp., ISBN 978-94-6134-004-7

Engelstalige publicaties

Dutch Gold Sector IRBC Agreement on international responsible business conduct of companies in the Netherlands with gold or gold bearing materials in their value chains
2017, 60 pp., available at IMVO website:

The transition to a circular economy
Abstract, 2017, 8 pp., available at www.ser.nl

Learning and development during career
Summary and recommendations, 2017, 8 pp., available at www.ser.nl

Dutch Banking Sector Agreement on international responsible business conduct regarding human rights
2016, 52 pp., available at IMVO website: <http://bit.ly/2GcIqSQ>

Overige publicaties

IMVO Convenant Goud - Werken aan een verantwoorde goudketen
2017, 66 pp., verkrijgbaar via IMVO website:

Convenant Duurzame Kleding en Textiel
2016, 100 pp. verkrijgbaar via IMVO website: <http://bit.ly/2BZ01zS>

Leidraad personeelsvertegenwoordiging - met toelichting en bijlagen
2010, 104 pp., ISBN 90-6587-998-6

Voorbeeldreglement Ondernemingsraden - met toelichting en bijlagen
2010, 264 pp., ISBN 90-6587-997-8

Colofon

Uitgave

Sociaal-Economische Raad
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK Den Haag

T 070 3499 525

E communicatie@ser.nl

www.ser.nl

Tekst

Ad-hoccommissie Werken en Leven in de Toekomst (WLT)

Fotografie

Robin Utrecht/HH

Vormgeving en druk

2D3D, Den Haag (basisontwerp); Huisdrukkerij SER

© 2018, Sociaal-Economische Raad

Alle rechten voorbehouden

Overname van teksten is toegestaan onder bronvermelding.

SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD

Bezuidenhoutseweg 60

Postbus 90405

2509 LK Den Haag

T 070 3499 525

E communicatie@ser.nl

www.ser.nl

© 2018, Sociaal-Economische Raad